№ 85 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 24 ԱՊՐԻԼԻ

1912

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 24 ԱՊՐԻԼԻ № 85

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամենկլզում

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են խոբաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

ՄԱՅԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 7 ՌՈՒԲ.

Մայիսի 1-ից մինչև յունիսի 1-ը 85 կոպ.։ Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշով. ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԷՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Ցայտարարութիւնների համար պիտի վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Ախալցխայի հայոց ս. Փրկիչ եկեղեցու Հոգաբարձութիւնը յայտարարում է, որ ներկայ տարվայ մայիսի 13-ին, ցերեկվայ ժամը 12-ին, հոգաբարձական գրասենեակում նշանակված է ԱՃՈՒՐԴ առանց կրկնաճուրդի, կապալով տալու ս. Փրկիչ եկեղեցու Ախալքալաքի գաւառում գտնված Կարզախ և Սուլդա գիւղերի արօտատեղերը և Խուէթ ու նոյն գիւղերի նաղելի տասանորդի եկամուտները։ Ցանկացողները պայմանների մասին կարող են տեղեկանալ մինչև աճուրդի օրը, դիմելով Հոգաբարձութեան գրասեր կամ անձամբ։

Նախագահող՝ Ստ. Ստեփանեան
Քարտուղար Ս. Ճգմաճեան

(ա. օ.) առ. 276. 3—2

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ „ՄՇԱԿ" ԼՐԱԳՐԻ

«ՏԱՐԱԶԻ» խմբագրութիւնը **ՅՈԲԵԼԵԱՐ „ՄՇԱԿԻ"** նախկին տարիների յարգանօք հրաւիրում է (սկզբնաւորութիւնից) մինչև օրս աշխատակիցներին և յատուկ թղթակիցներին ուղարկել «ՄՇԱԿԻ» շուրջ իրանց բնակավայրերում միջադէպերի նշանակալից մոմենտներ, յիշողութիւններ և իրանց ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐԸ, եթէ արդէն չեն ուղարկել լուսանկարիչ Տէր-Ղեւոնդեանին, որից կը ստանանք մենք պատճէններ։

Լուսանկարների ետև պէտք է շատ պարզ գրել հասցէն, թւականները «ՄՇԱԿԻ», երբ թղթակցել, աշխատակցել են։ Առաջին թերթի վրա (ճակատին հասցէն գրված) թւել «ՄՇԱԿԻ» այն տարիները և №№-ը, որոնց մէջ կան թղթակցի յօդուածները։ Ի հարկէ, հարկ չը կայ յիշատակել բոլորը։ Լուսանկարները հասցնել կարելի ին չափ փութով, իսկ ամփոփ, առանց կօմենտարիաների յիշողութիւններ, խորհուրդներ՝ ամենամօտ առնչութիւն ունեցող «ՄՇԱԿԻ» հետ, ուղարկել մինչև մայիսի 5-ը։

Հասցէն՝ БЮРО ПЕЧАТИ, ТИФЛИСЪ, Головинскій пр., 41.

առ. 26. 0—3

«ՄՇԱԿԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

Համալի Մապահարճիրը

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑԻ

Գինն է 30 կոպ.

Այս գրքի վաճառումից գոյանալիք գումարը յատկացվելու է «ՄՇԱԿԻ» պահեստուրեան ֆօնդին։

Հասցէն՝ Тифлисъ, Ред. газ. „Мшакъ", կամ Tiflis, Rédaction du journal arménien „Mschak",

---

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ

(ОБОИ)

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՈՊՈԼ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ

Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 21, տուն Արթիստական Ընկ., տելեֆօն № 355.

Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ բոլոր պաստառներ ամենավերջին ոճերով,

ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն։ Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում։

ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ։

(ե.ու.) առ. 154. 50—13

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

ՊՐՕՖԷՍՈՐ ՊՕԶՆԵՐԻ ԱՍԻՍՏԵՆՏ

Խորհրդակցական կաբինետ Բերլինում։

Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին։ Նաև կօնսուլտացիա միւս մասնագիտութիւններից։

Հասցէն՝ D-r Muradoff, Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon Amt Norden 113—19.

(ե.հ.կ.) առ. 242. 12—6

ԲԺԻՇԿ

Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆ

Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ

Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանօվսկայա փողոց, տուն Մէլիքնօվների, № 18, տելեֆօն 615.

Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը

(ե.հ.կ.) առ. 819. 100—91

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ԹԵՄԻՐ-ԽԱՆ-ՇՈՒՐԱՅՈՒՄ

(Սեփ. հեռագիր)

Թեմիր-Խան-Շուրա, 23 ապրիլի

Երէկ, ապրիլի 22-ին տեղս ժամանեցին Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրոնցով-Դաշկով և կոմսուհի Ելիզավետա Անդրէեվնա։

Տեղի ունեցաւ գոհաբանական մաղթանք, որից յետոյ պաշտօնապէս բացված համարվեց Դաղստանի առաջին նահանգական ցուցահանդէսի բացումը։

Թէ մաղթանքին և թէ ցուցահանդէսի բացմանը ներկայ էին Փոխարքայի օգնական սենատոր Վատացի, երկրագործութեան մինիստրի կովկասեան լիազօր Արխիպօվ, Դաղստանի նահանգապետ Վօլսկի, շրջանների, վարչութիւնների և զանազան հիմնարկութիւնների պետերը, կենդանաբուծութեան աւագ-մասնագէտ Քալանթար, տնայնագործական կօմիտէտի գործավար Փիրալեան և բազմաթիւ հիւրեր երկուսեռ։

Ցուցահանդէսը պարունակում է իր մէջ բաժիններ բուսաբուծութեան, կենդանաբուծութեան և տնայնագործութեան։

Ցուցահանդէսը կը շարունակվի մինչև ապրիլի վերջը։ Ցուցահանդէսում պատրաստվում են կաթնային արդիւնքներ և տնայնագործական իրեր։

Ապրիլի 21-ին և 23-ին տեղի ունեցաւ գիւղատնտեսական խորհրդակցութիւն սենատոր Վատացիի նախագահութեամբ,

Քաղաքը կրում է տօնական տեսք։

Այսօր Փոխարքան կոմսուհու հետ միասին մեկնեց Պետերբուրգ։

I

Թեմիր-Խան-Շուրա, 19 ապրիլի

Երէկ, ժամը 3-ին, ժողովրդական Տան առաջ, ցանկապատի մէջ, որտեղ կազմակերպված է ցուցահանդէսը, տեղական բեալական և քաղաքային դպրոցների աշակերտուհիների և մասնաւոր հետաքրքրվողների ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ Ալ. Քալանթարի առաջին դասախօսութիւնը՝ անասնապահութեան և կաթնատնտեսութեան մասին։

Պ. դասախօսը նախ բացատրեց, թէ ինչ եղանակով է հարկաւոր կերակրել կովերին և ընդհանրապէս անասուններին, ցոյց տալով, որ միաչափ, միատեսակ կերակրելը վնասում է, և կովը քիչ սնունդ, կամ աւելի շուտ միատեսակ վատ սնունդ ստանալով, արտադրած կաթի մէջ իւղ քիչ է պարունակում։ Ապա բացատրեց՝ թէ ինչպիսի միջոցներով կարելի է լաւ կաթ ստանալ և իւղ, պանիր և այլն պատրաստել. օրինակ բերեց հօլանդական, դանիական նորվեգիական, գերմանական և այլ երկիրներ՝ թէ ինչպէս նրանց գիւղատնտեսութիւնը հասել է ներկայ զարգացմանը, յայտնելով, որ մեր երկիրը աւելի արգաւանդ և նպաստաւոր է գիւղատնտեսական պայմանների համար, և ինչպէս փորձերը ցոյց են տուել Կովկասի մի քանի շրջաններում գիւղատնտեսութիւնը չնորհիւ ձեռք առնված միջոցների՝ համեմատաբար անցեալի հետ՝ առաջ է գնացել։

Պ. դասախօսը ցոյց տուեց նաև մի քանի տեսակ կովեր՝ բացատրելով նրանց ինչ ցեղի պատկանելը։

Դասախօսութիւնը տևեց մի ժամ, որից յետոյ ունկնդիրները հեռացան գոհ սրտով։

Այսօր, ամսիս 19-ին, ժամը 12-ին տեղի ունեցաւ ցուցահանդէսի ոչ-պաշտօնական բացումը, ներկայութեամբ նահանգապետի, քաղաքապետի, զանազան պաշտօնեաների և ժողովրդի հոծ բազմութեան։ Ալ. Քալանթարը դասախօսեց անասնապահութեան և կաթնատնտեսութեան մասին, իսկ Թամամշեանը և Զառաֆեանը կաթը մակարդելով, գործնականապէս ցոյց տուին յատուկ պրէպարատի միջոցով իւղ պատրաստելը։

Վաղը երեկոյեան քաղ. ակումբում տեղի կունենայ Ալ. Քալանթարի երրորդ դասախօսութիւնը։

Թէ ցուցահանդէսի և թէ դասախօսութիւնների մուտքը ձրի է, միայն տոմսակներով։

Այսօր եղանակը քիչ փոխվեց և սկսեց անձրևել։

II

Թեմիր-Խան-Շուրա, 20 ապրիլի

Այսօր տեղս ժամանեց Կովկասի Փոխարքայի օգնական Ն. Վատացին, ուղեկցութեամբ նահանգապետի և քաղաքապետ պաշտօնեաների։

Ժամը 4-ին Նորին սենատոր Վատացին այցելեց ցուցահանդէսը, որտեղ դիմաւորեցին տեղիս և շրջակայ թուրք ազգաբնակութեան ներկայացուցիչները, որոնք մի ահագին բանակ էին կազմում, բոլորը միատեսակ հագնված՝ Դաղստանի տարազով — չերքէզի հագուստով։ Ցուցահանդէսը, որ զարդարված էր դրօշակներով, փայլում էր իր շքեղութեամբ, որը այցելուի վրա գեղեցիկ տպաւորութիւն էր թողնում։

Դաղստանցիները—որոնց մէջ առաջին անգամը լինելով ցուցահանդէսը, այն էլ գիւղատնտեսական, որ խիստ կարևոր և օգտակար պէտք է համարել առաւելապէս Դաղստանի պէս անկուլտուրական վայրի համար,—ցոյց են տալիս, որ խիստ հետաքրքրվում են ցուցահանդէսով, աշխատելով ըմբռնել այն բոլոր հարկաւոր գիտելիքները, որ պահանջվում է գիւղատնտեսական աշխատանքով պարապվողներից։

Միայն դժբաղդութիւնը պէտք է համարել այն, որ գիւղատնտեսութեան վերաբերեալ տեղի ունեցող դասախօսութիւնները՝ առանց թարգմանի՝ չէ կարողանում հասկանալ ռամիկ ժողովուրդը։

Այսօր, երեկոյեան ժամը 8½-ին քաղ. ակումբում տեղի ունեցաւ Ա. Քալանթարի երրորդ դասախօսութիւնը. այս անգամ անասնապահութեան, կաթնատնտեսութեան, թռչնապահութեան և նրանց վերաբերեալ ճիւղերի մասին։

Պ. դասախօսը սկզբում բացատրեց պատճառները հօլանդական, շվէյցարական և այլ երկիրների՝ որտեղ գիւղատնտեսութիւնը պրօգրեսի. ամենաբարձր աստիճանին է հասել, և շեշտեց մեր գիւղատնտեսութեան յետամնացութեան գլխաւոր պատճառների վրա, ցոյց տալով՝ թէ ինչպիսի միջոցներով կարելի է առաջ տանել գիւղատնտեսութիւնը և հասնել այդ ճիւղերի մէջ կուլտուրապէս առաջ գնացած ազգերին։

Ցարգելի դասախօսը աւելի գեղեցիկ կերպով ցոյց տուեց մոգական լապտերի միջոցով կովերի տեսակները, մանրամասնօրէն բացատրելով նրանց ինչ ցեղի և յատկութեան լինելը։ Եւ այնուհետև ցոյց տուեց ոչխարների, ձիերի և թռչունների տեսակները, ծանօթացնելով ունկնդիրներին՝ նրանց մասին համառօտ տեղեկութիւններ տալով։

Դասախօսութիւնը, որ տևեց մէկ ու կէս ժամ, թողեց ցանկալի տպաւորութիւն։

Վերջում պ. դասախօսը վարձատրվեց բուռն ծափահարութիւններով։

Ս. Ասլանեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

21 և 22 ապրիլի

Պետերբուրգ.—Քաղաքից դուրս կայացաւ մենամարտ Գուչկովի և պաշտօնաթող փոխ-գնդապետ Մեասօէդօվի միջև։ Տարածութիւնը 25 քայլ էր։ Մեասօէդօվը նշան բռնելով կրակեց, բայց գնդակը վրիպեց։ Ցետոյ նշան չը բռնելով կրակեց Գուչկօվը։ Մեասօէդօվը անվնաս է։

Եալտա.—Եկաւ մինիստրների խորհրդի նախագահը։

Լօնդօն.—Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնան ժամանեց Ալէքսանդրա թագուհու հետ։

Լօնդօն.—Գէօրգ թագաւորը այցելեց Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնային և Ալէքսանդրա թագուհուն։

Սօֆիա.—Դանեվի այցելութիւնը Լիվադիա առաջ է բերել մեծ հետաքրքրութիւն բուլղար հասարակութեան մէջ։ Լրագիրները յոյս ունեն, որ ռուս-բուլղարական բանակցութիւնները կը նպաստեն շուտափոյթ հաշտեցնելու յունական և բուլղարական եկեղեցիները։

Բերլին.—Գերմանական օդագնացների միութիւնը կանցլերին մի խնդրագիր ներկայացրեց, որի մէջ մատնանշված է Ֆրանսիայի օրինակով ամեն տարի ոչ պակաս 7 միլիօն յատկացնել օդագնացութեան համար։

Բերլին.—Ազգային օդային նաւատորմի կօմիտէտն առ այժմ հանգանակել է Համբուրգում 118,000 մարկ, Լայպցիգում 95,000 մարկ։

Վաշինգտօն.—Ֆինանսների մինիստրութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ, որ մեքսիկական ապստամբները յաղթել են դաշնակցական զօրքերին Տօրրէօնի մօտերը տեղի ունեցած մեծ ճակատամարտում։

Էլպազօ.—Ապստամբները ժամանակաւոր նախագահ յայտարարեցին Մեքսիկայում գեներալ Գօմէցին։

Մուկդէն.—Իւանշիկայը պատուիրագրեց Չժաօէրսիւնին կրճատել զինուորական ծախքերը։ Չժաօէրսիւնը հրաժարվեց, յենվելով Մանջուրիայի անհանգիստ դրութեան և զինուորական ապստամբութեան հնարաւորութեան վրա։

Չժաօէրսիւնի և Իւանշիկայի յարաբերութիւնները լարվում են։

Բէլգրադ.—«Սամօուպրավան», ողջունելով Դէշանէլի գալուստը, նկատում է, որ նրա ճանապարհորդութիւնը կը ստանայ քաղաքական նշանակութիւն, ծանօթացնելով նրան Բալկաններում տիրող դրութեան հետ, որ սովորաբար տենդենցիօզ լուսաբանութիւն է գտնում աւստրիական մամուլի մէջ։

Բէլգրադ.—Դէշանէլը մեկնեց Պարիզ։

Վիեննա.—Աւստրիական պատգամաւորութիւնը ընդունեց ժամանակաւոր բիւջէն։

Ստօկհօլմ.—Պատգամաւոր-սօցիալիստ Լինդհագէնը պալատին առաջարկեց Շվէդիայում սահմանադրութիւն մտցնել, սակայն պալատը մերժեց։ Լիբերալների գլխաւոր օրգանը յայտնում է, որ բոլոր կուսակցութիւնները, ի բաց չառեալ նաև սօցիալիստներին, առաջարկութիւնը գտան անտեղի։

Տօրէնտօ.—Փլվեց այն շէնութիւնը, որի մէջ գտնվում էր պատրաստի զգեստների մի խանութ։ Սպանվեցին 3, վիրաւորվեցին 20 մարդ։

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐՕԿԿՕՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

21 և 22 ապրիլի

Կազաբլանկա.—Ֆրանսիական մի հետախուզիչ զօրամաս Մարօկկօյի շրջակայքում ենթարկվեց ապստամբ տեղացիների մէկի յարձակման, որ մեծ կորուստներ կրեց։ Ֆրանսիացիների կողմից կան նմանապէս սպանվածներ և վիրաւորներ։

Տանժէր.—Մարակէշի մօտերը կուի մէջ ֆրանսիացիներից սպանվեցին 7, վիրաւորվեցին 30, անհետ կորան 7 հոգի։

Բերլին.—«Ֆօսիշէ Ցայտունգին» հեռագրում են Տանժէրից, որ տեղացիների մէջ լուր է տարածված, թէ Մուլայ-Հաֆիդը հրաժարվել է գահից և բնակվելու համար տեղափոխվելու է Տանժէր։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

21 ապրիլի

Թաւրիզ.—Սուոյջ-Բուլաղից հաղորդում են, որ քիւրդական այն ցեղերը, որոնց թիւրքերը վերջերս ժողովեցին Սուլդուզում, չը նայած թիւրքերի յորդորանքներին ու խոստումներին, հեռացել են դժգոհ նրանցից։ Այդ պատճառով թիւրքաց հիւպատոսը Կ. Պօլսից խնդրում է փոխարինել ներկայ թիւրք պաշտօնեաներին աւելի քաղաքագէտներով։

22 ապրիլի

Թաւրիզ.—Արդաբիլից հաղորդում են, որ Թէհրանից փախած շահսէվան կինտօն զբաղված է կողոպուտներով և սպանել է շահսէվանների պարագլուխ Բաբաշ-բէկին։

Քիրմանշահի վրայով Քերբալայ եկած ուխտաւորները հաստատում են, որ Սալար-ուդ-Դօվլէի զօրքերի մէջ տիրում է օրինակելի կարգ ու կանոն։ Սալար-ուդ-Դօվլէն մեկնեց Բէլխուրամ ցեղապետների հետ խորհրդակցելու համար։

Թէհրան.—Ֆարման-Ֆարմայից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, նրա առաջապահ գունդը ընդհարվել է Մուջալալ-ուս-Սալթանէի քիւրդերի հետ։ Երկուստեք կորուստներն աննշան են։ Ֆարման-Ֆարման մնում է իրերի դրութեան տէր։

Եկաւ անգլօ-պարսկական կօմիտէտի աչքի ընկնող անդամ լորդ Լամինգտօնը, որ անցել է ամբողջ Պարսկաստանը, Բուշիրից սկսած Մօհամմէդի վրայով։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

21 ապրիլի

Կ. Պօլիս.—Կայացաւ պարլամենտի առաջին նիստը։ Ընտրվեց ժամանակաւոր ատենապետ։

Բուշամէց.—Թունիսի կարաւանային ճանապարհը ապահով դարձնելու համար գեներալ Գարիօնին մէկի հարաւ ուղարկեց մի գունդ, որ ընդհարվեց 2000 արաբների և թիւրքերի հետ. վերջինները փախան կորուստներով։ Իտալացիներից սպանվել են 5, վիրաւորվել են 40։

Հօմս.—Թիւրքերը երեկոյեան յարձակվեցին իտալացիներից գրաւված Լէբդայի վրա, բայց յետ մղվեցին խոշոր կորուստներով։ Իտալացիներից, սպանվեցին 2, վիրաւորվեցին 5։

Հռօմ.—Պատգամաւորների պալատում մինիստր-նախագահ Ջիօլիտտին յայտնեց, որ իտալական նաւատորմը գրաւել է Ռօդօսը և զօրք է ափ իջեցրել գեներալ Ամէլիօյի հրամանատարութեամբ։ Ընդդիմադրութիւն չէ եղել։

22 ապրիլի

Հռօմ.—Ռօդօսում երեք ժամ շարունակ իտալացիք զօրք էին իջեցնում ծովափը։ Թիւրքաց զօրքերը նահանջեցին։

«Տրիբունան» գրում է, որ Եգէյեան ծովում նաւատորմի գործողութիւնները հետամուտ են չէզոքացնելու Կ. Պօլիսը։

Ռօդօսում իտալական մի զօրամաս ընդհարվել է թիւրքերի հետ։ Սուիններով կուից յետոյ թիւրքերը հարկադրված էին վերադառնալ քաղաք։ Իտալացիներից վիրաւորվեցին 5։ Թիւրքերի կորուստները յայտնի չեն, բայց ենթադրում են, որ խոշոր են։ 50 թիւրք գերի ընկան։ Կղզու վրա բարձրացված է իտալական դրօշակ։

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Վան, 9 ապրիլի

Ինչպէս Կովկասում առհասարակ, նմանապէս էլ ձմեռը մեզ մօտ [illegible] ձիւն եկաւ. [illegible] 20 օրից աւելի է որ [illegible]

[illegible]

նութիւնը կազմում են թիւրքերը և քիւրդերը, իսկ սրանք ունեն իրանց յատուկ թեկնածուներին, նոյնիսկ բուն իթթիհադական թեկնածուն շանս չունի ընտրվելու. այդ պարագային շատ հաւանական է, որ հայ թեկնածուներից ոչ մէկին էլ չաջողվի, մանաւանդ երբ բաժանված են, և իրանց կրած նեղութիւնը իրանց միայ, մինչդեռ հարևան ազգութիւնները գործում են միացած, անձայն, լուռ ու մունջ, և անշուշտ նրանց կաջողվի: Սպասում ենք այս վերջին կատակերգութեան: Մտրակ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄՇԱԿԻ» ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Նամակ խմբագրութեան)

Թիֆլիս, 22 ապրիլի

«Մշակի» 40-ամեակի տօնախմբութեան Յոբելեանական Յանձնաժողովը սրանով պատիւ ունի իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել մեծ. պ. Սերովբէ Կիւլպէնկեանին Թիֆլիսում, որ նուիրեց երկու հարիւր (200) ր. յօգուտ «Մշակի» հրատարակութեան ապահովութեան ֆօնդի:

Փոխ-նախագահներ Յանձնաժողովի՝

Յովհ. Սպէնդիարեան
Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
Արշակ Միլեան

Քարտուղար՝ Ստ. Մալխասեանց

ԲԱՐԵԳ. ԸՆԿ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Շաբաթ, ապրիլի 21-ին, երեկոյեան ժամը 8-ին կայացաւ Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը, մասնակցութեամբ 60 անդամների, նախագահութեամբ բժշկ. Բ. Նաւասարդեանի և քարտուղարութեամբ Սահակեան քահանայի:

Ընկերութեան խորհուրդը հրատարակել էր այդ առիթով Ընկ. 1911 թ. գործունէութեան տեղեկագիրը, համաձայն այն ցուցմունքների, որ ընդհանուր ժողովները արել էին:

1911 թ. ընթացքում ընկերութիւնը ունեցել է 47 ճիւղ: Նա նպաստել է 61 ծխական դպրոցների՝ 14,200 ր. գումարով, որի մեծ մասը յատուկ նուէրներ են զանազան բարերարների կողմից:

Կենտրոնի (Խորհրդի) և ճիւղերի ելևմուտքը հետևեալ կերպով է արտայայտված. կենտրոնը և իր 31 ճիւղերն ունեցել են մուտք՝ 109,568 ր. և ելք՝ 107,257 (13 ճիւղեր չեն ներկայացրել իրանց տեղեկագրերը): Թիֆլիսում (կենտրոնում) ընկերութիւնը ունեցել է 56 մշտական և 253 տարեկան անդամներ (ճիւղերի անդամների թիւը չէ բերված):

Ընկերութեան գործունէութիւնը արտայայտվել է գլխաւորապէս կենտրոնում—որբանոցի, աշակերտական ձրի և էժանագին ճաշարանի, գրադարան - ընթերցարանի, իսկ ճիւղերում՝ գրադարան-ընթերցարաններ, կար ու ձևի արհեստանոցների, մի որբանոցի և մի աղքատանոցի պահպանութեան մէջ:

Խորհուրդը 1911 թ. ընթացքում ունեցել է իսկական եկամուտ 20,220 ր. 90 կ., իսկ ծախք՝ 17,403 ր. 37 կ., ուրեմն մնացորդ եղել է 2817 ր. 53 կ.: Կատարված 17,403 ր. ծախքերի մէջ միայն գրասենեակի ծախս եղել է 2579 ր. 93 կ., որ բաւական խոշոր տոկոսիք է կազմում, մինչ չքաւորներին նպաստ է տրված միայն 1582 ռուբլի: Այդ 20,220 ր. 90 կ. գումարից դուրս ստացվել են զանազան յատուկ և անձեռնմխելի նուէրներ, ինչպէս ուսուցչական ֆօնդի, դպրոցների պահպանութեան և այլն:

Վերստուգիչ Յանձնաժողովը մատնացոյց է արել մի քանի թերութիւնների վրա, որոնց դէմ խորհուրդը տուել է իր բացատրութիւնները:

Ընդհանուր ժողովը մի քանի վիճաբանութիւններից յետոյ հաստատեց ելևմտային հաշիւը: Ապա հաստատեց մի քանի ճիւղերի ուղարկած նախահաշիւները 1912 թ. համար: Որոշվեց նոյնպէս, որ յօգուտ ուսուցչական ֆօնդի մինչև այժմ ստացված կանխիկ 34,000 ր. գումարը, որ պահվում է ընթացիկ հաշւով, վերածվի խլոտէկային տոկոսաբեր թղթերի, իսկ յետոյ մասնագէտ-ֆինանսիստների հետ խորհրդակցութեամբ քննվի անդամ Կ. Շիրինեանի առաջարկը՝ անշարժ գոյքեր գնել ունեցած դրամագլուխներով:

Դրանից յետոյ ժողովն անցաւ ընտրութիւններին: Խորհրդի կազմից դուրս էին գալիս Յ. Սպէնդիարեան (որ մի քանի ժամանակ առաջ հրաժարական է տուել), բժ. Բ. Աղասարեան, Ս. Մելքումեան և Ա. Շահրիկեան: Առաջարկվեց վերընտրել այդ չորսին ևս, բայց Յ. Սպէնդիարեան բացէ ի բաց մերժեց: Գաղտնի քուէարկութեամբ Խորհրդի անդամներ ընտրվեցին բժիշկ Բ. Աղասարեան, Ս. Մելքումեան, Աւետիք Պօղոսեան և Ներսէս Աբէլեան, իսկ փոխ-անդամ՝ Ալ. Շահրիկեան: Վերստուգիչ Յանձնաժողովի անդամներ ընտրվեցին Ս. Շահվերդեան, Ս. Խարազեան և Ա. Աւագեան:

Ժողովը փակվեց ժամը $11^1/_2$-ին:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Հոգեհանգիստ Ալ. Մանթաշեանի յիշատակին

Բագու, 19 ապրիլի

Այսօր առաւօտեան ժամը մօտ 12-ին «Ա. Յ. Մանթաշեան Նաւթարդ. ընկ.» ֆիրմայի գլխաւոր գրասենեակում հոգեհանգիստ կատարվեց իսկական պետ. խորհրդական Ալ. Յովհ. Մանթաշեանի մահվան տարեդարձի առիթով:

Հոգեհանգստի համար տեղական թերթերում կար սև յայտարարութիւն: Դահլիճը լիքն էր ընտիր հասարակութեամբ, յայտնի նաւթարդիւնաբերողներով և բարձրագոյն կրթութեան տէր ինտելիգենցիայով:

Հոգեհանգստեան կարգը սկսեց Շամախու Թեմի Թեմական տեսուչ Ներսէս վարդապետը՝ հետը ունենալով աւագ-քահանաներ Եղիշէին, Գրիգորին, Գարեգինին և Ղևոնդին:

Այդ առիթով գրասենեակում պարապմունքները դադարել էին: Ս. Գարագաշ

«Տիտանիկ» շոգենաւի աղէտի լուրը

Ղալաչա, 17 ապրիլի

Գիւղամիջում հաւաքված ժողովրդի վրա մեծ տպաւորութիւն առաջացրեց «Մշակի» ընթերցումը «Տիտանիկի» աղէտաբեր կործանման մասին. գիւղացիք հեկեկում էին երեխայի նման և բոլորի աչքերից արտասուքը գլորվում էր հեղեղի պէս:

Մոտերս Սև-Քար գիւղում սպանվել է Յովհաննէս Սարիբէկեանցը, մի համակրելի անձնաւորութիւն. սպանողներն առայժմ անյայտ են. մեծ շուքով կատարվել է թաղման հանդէսը: Ֆօրստէր

Ցուրտը Ղրիմում

Ղրիմ, 18 ապրիլի

Այս տարի մեզանում գարունը շատ ուշացաւ, որ Ղրիմի համար բոլորովին անսպասելի էր.... Այստեղ՝ փետրվարի կէսից՝ կենսատու արևը՝ իր տաք ճառագայթներով՝ խոր քնից արթնացրեց բնութիւնը, և ուրախութեան ժպիտներ պարգևեց՝ խեղճ տնանկներին. Թշուառների ուրախութիւնը երկար չը տևեց. Նորից փչեց հիւսիսային ցուրտ քամին ու անգութ կերպով ծաղկափետեց նորաբողբոջ դեղձի ծառերը:

Կարծես թէ դեռ այս քիչ է, ահա ամսիս 9—11-ը հիւսիսային ահեղ քամին բաւականին վնասներ պատճառեց Ղրիմի ցանքերին և մասամբ ևս պտղատու ծառերին: Նոյնը և ծովի վրա: Պատմում են, որ Սեվաստոպօլում, Թէօդօսիայում և Եալթայում 4—5 ժամերով նաւերը ուշացել են և հազիւ հազ մտել են իրանց նաւահանգիստները:

Իսկ Ալուշթայի համար ասում են, որ ծովը այնպէս ահռելի է կատաղել ու ալեկոծվել, որ շատ տարիներ Սև-ծովի վրա այսպիսի արհաւիրք չեն յիշում: Սիմ. Գրիկեան

ՍՊԻՏԱԿ ԾԱՂԿԻ ՏՕՆԸ ԳԱՒԱՌՈՒՄ

I

Կարս, 20 ապրիլի

Այսօր Կարսի ամբողջ ազգաբնակութիւնը սպիտակ ծաղիկներով զինված դուրս է եկել պատերազմի դաշտ՝ կռուելու թոքախտի դէմ, որը իւրաքանչիւր տարի միլիոնաւոր մարդկանց զրկում է կեանքից:

Վաղ առաւօտվանից փողոցները զարդարված էին գոյնզգոյն դրօշակներով: Բարձրաստիճան զինուորականներ ու համեստափայլ տիկնայք սպիտակ ծաղիկների զամբիւղներով, զինուորական նուագածուների խումբը առջևները գցած, հանդիսաւոր կերպով շրջում էին փողոցները, մտնում էին խանութները և բաժանում էին սպիտակ ծաղիկներ: Հանդիսաւոր թափօրի հետ շրջում էին բազմաթիւ ծաղկազարդ հետաքրքրվողներ: Կարճ ժամանակից յետոյ սպիտակ ծաղիկներով զարդարվեց ամբողջ քաղաքը: Բոլորը մեծ բաւականութեամբ կրում էին կուրծքներին սպիտակ ծաղիկներ:

Բժիշկ Կ. Ղազանջեանցը հանդէսից առաջ դպրոցներում կարդաց թոքախտի մասին մի ընդարձակ դասախօսութիւն. բայց ափսոս որ աշակերտների մեծամասնութիւնը շատ քիչ բան հասկացաւ այդ դասախօսութիւնից: Այդ պատճառով խորհուրդ տրվեց ուսուցիչներին, որ բժշկի դասախօսութեան գլխաւոր կէտերի մասին նորից բացատրութիւն տան աշակերտներին հասկանալի և պարզ խօսակցութեամբ: Սարիբեգ Տէր-Մելքիսեդեկեան

II

Բաթում, 20 ապրիլի

Այսօր առաւօտվանից փողոցներում տիրում էր արտակարգ կենդանութիւն: Փողոցը ստացել էր տօնական կերպարանք: Ոգևորութիւնը տիրել էր բոլորին անխտիր: Ամեն մի քայլափոխում պատահում են ձեզ շքեղ ծաղկավաճառների զոյգեր և առաջարկում են գնել ծաղիկներ ու դողդոջուն ձեռքերով մեկնում են դէպի ձեզ դրամատուփը և խնդրում ձգել ձեր լուման:

Մի այլ տեղ տեսնում էք, որ խանութպանը, կանգնած՝ խանութի առաջ, ձեռքը աջ ու ձախ մեկնում է ծաղիկ առաջարկողների արկղիկներին և այսպէս սպասում այլ խմբերի:

Եւ ահա յանկարծ տեսնում էք ծաղիկների արշաւախումբը, կառքերով, ձիերով, հեծանիւներով արշաւելիս փողոցէ-փողոց, ետևից էլ գրոհով գնալիս հոծ բազմութիւն: Նա անխտիր մտնում է թէ գրասենեակներ ու խանութներ և թէ ամեն տեսակ հաստատութիւններ ու առաջարկում գնել օրվայ սիրելի նորութիւնը:

Մի այլ տեսարան: Մշակը՝ սպիտակ ծաղիկը ցցած իր կրծքին՝ անցնում է փողոցով, գլուխը խոնարհած շարունակ ծաղիկը դիտելիս:

Արդիւնքի մասին յետոյ: Վ. Մարտիրոսեան

III

Գորի, 22 ապրիլի

Գորին ևս յետ չը մնաց «Սպիտակ Ծաղկի» տօնից: Նշանակած օրը, այսինքն ապրիլի 20-ին, առաւօտվանից սկսվեց սպիտակ ծաղկի վաճառումը քաղաքիս բոլոր փողոցներում, հրապարակներում և երկաթուղու կայարանում:

Այդ օրը Գորին արտասովոր շարժման մէջ էր: Քաղաքիս զանազան մասերում նուագում էին զինուորական, քաղաքային դպրոցի և ուսուցչական սեմինարիայի նուագախմբերը: Տիկնայք և օրիորդներ, դրօշված տուփերը վերցրած, քաշ արած, շրջում էին փողոցէ-փողոց և վաճառում ծաղիկներ: Բացի ոտքի վրա վաճառողուհիներից՝ զանազան տեղեր դրված էին և սեղաններ սպիտակ ծաղիկ վաճառելու համար: Թէև ամբողջ օրը համարեա թէ մանր անձրև էր մաղում, բայց և այնպէս վաճառողուհիները չէին կորցնում իրանց աշխոյժը, ամբողջ օրը շրջում էին և աշխատում ինչքան կարելի է շատ ծախել: Ափսոս որ թոքախտի մասին գրքոյկներ չատ չը կային հասարակ դասակարգին բաժանելու համար:

Շնորհակալութեան արժանի են տեղիս գիմնազիայի աշակերտուհիները, որոնք այս տօնի համար պատրաստել էին հազարաւոր ծաղիկներ. 21-ին բոլոր դրամատուփերը բացին, ուր կար մօտ 700 ռուբլի: Մ. Մարութեան

IV

Ախալցխա, 21 ապրիլի

Թոքախտի դէմ կռուելու համար կազմակերպված համառուսական «Սպիտակ Ծաղկի» տօնին մասնակցեց նաև Ախալցխան:

Երէկ, ապրիլի 20-ին, քաղաքը համարեա տօնական կերպարանք էր ստացել և ամենքի ուշքն ու միտքը գրաւող առարկան թոքախտն էր, նրա դէմ կռւելը և Աբասթումանի սանատօրիան: Տիկիններ և օրիորդներ յանձն էին առել շրջել քաղաքի փողոցներով և պատահողի կուրծքը սպիտակ ծաղկով զարդարելով նուէրներ ստանալ Թոքախտի դէմ կռւող Կովկասեան Ընկերութեան օգտին: Ամենքը ուրախութեամբ մասնակցում էին այդ նուիրաբերութեան: Հանդէսին մասնակցում էր քաղ. դպրոցի աշակերտութիւնը, որը իր օրկեստրով շրջում էր քաղաքի գլխաւոր փողոցներով. աշակերտներից մի քանիսը կրում էին զարդարված ցուցանակներ, սրանց վրա հայերէն և ռուսերէն լեզուով գրված էր՝ «Օգնեցէք թոքախտաւորներին»: Առանձին հանդիսաւորութիւն կատարվում էր նաև թէ պետական հաստատութիւններում և թէ ծխական և քաղաքային ուսումնարաններում: Հայոց ծխական ուսումնարանների աշակերտութեանն այդ օրը դասախօսվեց թոքախտի և նրա դէմ կռւելու մասին: Հանգանակութիւնից գոյացած ընդհանուր արդիւնքը եղած է 600 ռուբլի:

ԲԱՆԱՍՏՐԱԿԱՆ

ԻԹԹԻՀԱԴԻ ԾՐԱԳԻՐԸ *)

ե) Իթթիհադականների քաղաքականութիւնը երկրի վարչութեան մասին.—Իթթիհադի [illegible]

[illegible]

պատկանող անձեր, որոնք իրանց անձնական բարօրութեան ու պաշտօնը ձեռքից չը տալու ձգտումից դրդված՝ ստիպվում են կուրօրէն համակերպվել այդ կուսակցութեան տակտիկային, և եթէ չը համակերպվեն, այդ դէպքում չի յապաղի հրաժարեցումը, ինչպէս, օրինակ, տեղի ունեցաւ Կեսարիայի և ապա Նիկոմիդիայի սահմանադրական կառավարիչ Ջէմալ-բէյի հետ: Այս վերջինին հրաժարեցրին իր պաշտօնից այն պատճառով, որ գործում էր արդարութեան ու հաւասարութեան օրէնքի թելադրութիւնների համաձայն, և ապա որեէ պատրւակով բանտարկեցին, որպէս զի այդպիսով վիժեցնեն նրա՝ պարլամենտի անդամութեան ընտրութիւնը:

Այն վալիները, միւթէսարըֆները և կայմակամները, որոնք օրէնքի տրամադրութիւններին ու ոգուն համաձայն գործելու և Իթթիհադի սկզբունքներին կոյր գործիք չը լինելու անխոհեմութիւնն են ունենում պարլամենտական ընտրութիւնների գործում, այդպիսի պաշտօնեաներն անյապաղ հրաժարեցվում են իրանց պաշտօններից: Ադանայի վիլայէթի նոր նշանակված վալի Մուսթաֆա Նէդիմը հէնց որ Ադանա է հասել, իրան յանձնված շրջանի պաշտօնէութիւնը կանչելով իր առաջ՝ ասել է. «Կառավարութիւնը իթթիհադական է, ուրեմն և պաշտօնեաները պիտի նոյնը լինեն: Ձեզանից նրանք, ովքեր Իթթիհադին չեն պատկանում, թող հրաժարվեն իրանց պաշտօններից...»:

Սահմանադրական բոլոր երկիրներում պետական պաշտօնեաները ստիպված են հետևելու կառավարութեան քաղաքականութեանը, սակայն ոչ մի բարոյական հիմք չը կայ նրանցից պահանջելու՝ կամ իշխող քաղաքական կուսակցութեանը յարել և կամ պաշտօնից հեռանալ.... Այս մեծ սխալը ի նկատի ունենալով՝ իթիլաֆականները իրանց ծրագրի 53-րդ յօդուածում ասում են. «Հայրենիքի շահը պահանջում է, որ բոլոր պաշտօնեաները գոյութիւն ունեցող քաղաքական հոսանքներից դուրս գտնվեն»:

Իթթիհադականների մեծ ույժը բանակն է: Եւ որպէսզի բանակն իրանց նեցուկ ու հլու հպատակ պահեն, աշխատում են ամեն կարգի զոհողութիւն անել նրա մասին: Օրինակ՝ օսմ. բանակն այժմ ունի իր առատ ռոճիկն ու փառաւոր զգեստը. դրանք այնպիսի բաներ են, որպիսիները երբէք վայելած չէր նա: Այն օֆիցէրները, որոնք բանակում գործօն դեր ունենալուց հրաժարվում են՝ հանգստանալու անհրաժեշտութիւնից ստիպված, այդպիսիների կենսաթոշակը կրկնապատիկ և անգամ եռապատիկ աւելացվում է համեմատած բանակում գործօն դեր ունեցած ժամանակ ստացած ռոճկի....: Վերջապէս՝ իթթիհադականները պետական գանձարանը բաց են արել զինուորականների առաջ ու երկրի հասոյթի (28,000,000 օսմ. ոսկի) աւելի քան կէսը ծախսում են բանակի պէտքերին և սրա փոխարէն պահանջում են միայն—ինչպէս ասված է Սալօնիկի կօնգրէսում—«բանակը պարտաւոր է ույժ տալ Իթթիհադի կօմիտէին» և «զինուորական դատարանները Իթթիհադի հրահանգների համաձայն պիտի ընթանան և իրանց ուղարկված անձնաւորութիւնների վերաբերմամբ խիստ պատիժներ տնօրինեն»:

Ո՛ր քաղաքակիրթ երկիրն ուզէք, մտէք և կը տեսնէք, թէ այնտեղ զինուորականները չեն կարող քաղաքական որեէ կուսակցութեան պատկանել: Մինչդեռ իթթիհադականները ոչ միայն ցանկանում են օսմ. զինուորականութիւնն իրանց կուսակցութեան որպէս անդամ տեսնել, այլ և հլու հպատակ, և եթէ այդ զինուորականութեան շարքերում տեսնում են որեէ մէկին, որ տարբեր մտածելակերպ ունի և չի համակերպում Իթթիհադի ուղղութեան, այդպիսիներին առանց այլ և այլի վտարում են իր դիրքից ու պաշտօնից, ինչպէս այդ տեղի ունեցաւ Սադըկ և Շաբան բէյերի և սրանց նման ուրիշների հետ:

Իթթիհադն ունի և մի այլ զօրութիւն. դա իր գանձն է.... որին որպէս աղբիւր ծառայում է պետական քաղաքացիական պաշտօնեաների ամսական ռոճկի $2^0/_0$-ը, որ վճարվում է իբրև տուրք:

Իթթիհադը մինչև անցեալ տարի ունէր 4,800 մասնաճիւղ՝ 135,000 անդամով. Նրա անցեալ տարվայ եկամուտը եղել է 53,500 օսմ. ոսկի, իսկ ծախսը՝ 22,450 օսմ. ոսկի:

Բացի դրանից՝ Իթթիհադն օգտվում է կառավարութեան գաղտնի վարձատրութիւնից.... Նրա ձեռքումն են օսմ. նաւատորմի վերակազմութեան նպատակով Թիւրքիայում բացված հասարակական հանգանակութեան արդիւնքը, որ մօտ մի միլիօն ոսկի է հաշւվում այժմ, և գահընկէց սուլթան Աբդիւլ-Համիդի գոհարեղէններն ու հարստութիւնը: Ոմանք պնդում են, որ կառավարութեան կապալառուները՝ որպէս զի կարողանան այս-ինչ կամ այն ինչ բանի մատակարարութեան կապալը իրանց ձեռքը ձգել՝ պարտաւորվում են Իթթիհադին ևս.... բաժին հանել:

զ) Իթթիհադի քաղաքականութիւնը օտարների նկատմամբ.—Իթթիհադի հրատարակած ծրագրից այս հարցի վերաբերմամբ ոչինչ չի կարելի հասկանալ: Սակայն Սալօնիկի կօնգրէսի արձանագրութիւնների մէջ պարզված է այդ կուսակցութեան ուղղութիւնը հանդէպ օտարների: Այդ նոյն արձանագրութիւնների մէջ ասվում է, թէ Իթթիհադին արդէն աջողվեց խլել կապիտուլասիօնի առանձնաշնորհումները սերբիական, բուլղարական և յունական կառավարութիւններից: Իսկ եւրօպական պետութիւններից այդ իրաւասութիւնները յետ ստանալու համար անհրաժեշտ է ունենալ մի միլիօնի հասնող զօրաբանակ....:

Նոյն Իթթիհադը որոշում է բուլղարական կառավարութեան հետ բարեկամական յարաբերութիւններ մշակել և խոյս տալ պատերազմ առաջացնող առիթներից, որովհետև Թիւրքիան ընդհանրապէս—զօրքն էլ հաշւի առած—պատրաստ չէ պատերազմի: Նոյնպէս որոշվում է Մակեդօնիայի ազգայնական բուլղար ուսուցիչներին, քահանաներին ու յեղափոխականներին հեռացնել....:

Ինչ վերաբերում է յոյներին, Իթթիհադն իր այդ կօնգրէսում վճռում է բօյկօտը շարունակել նրանց դէմ, մինչև որ Կրետէի խնդիրը կարգադրվի:

Իսկ մեծ պետութիւնների վերաբերմամբ որոշվում է լաւ յարաբերութիւններ պահպանել նրանցից իւրաքանչիւրի հետ, բայց և ոչ մէկի հետ չը կապվել դաշինքով:

է) Իթթիհադի համիսլամական ծրագիրը.—Իթթիհադականները առ հասարակ պանիսլամիզմի ջատագովներ են: Նրանք չեն տեսնում, թէ Աբդիւլ-Համիդի վարչական այն սիստեմը ու յաճախ ոչ իսկ ծրագիրը, որ իրանք ընդունել են օսմանեան պետութեան վերաբերմամբ, իրանց հայրենիքի զանազան մասերից անջատումներ են տեղի ունենում, և ահա երազում են բոլոր իսլամ ժողովուրդներին իրանց ձեռքում տեսնել և ասում են. «Համիսլամական պրօպագանդան տարածելու համար Եգիպտոսում, Հնդկաստանում և Թուրքեստանում, անհրաժեշտ է սերտ յարաբերութիւններ պահպանել այդ երկիրների իսլամների հետ, որոնք միևնոյն շահերն ունեն հասարակական ընդհանուր թշնամու (այսինքն՝ եւրօպացի կամ քրիստոնեայ) դէմ»: Ցանկալի այդ նպատակով էլ որոշված է այդ կողմերը իթթիհադական պրօպագանդիստներ ուղարկել:

*) Տես «Մշակ» № 84.

Սպիտակ Ծաղկի տօնախմբութեան արտաքինը և հանգամանքութեան արդիւնքը աջող էր, ի նկատի առնելով Ախալցխայի տնտեսական դրութիւնը բայց մի բան, որ ամենից գլխաւորն էր, չը գիտենք ինչու՝ գործադիրը մարմինը աչքաթող էր արել. խօսքս ժողովրդական հանրամատչելի դասախօսութեան մասին է: Կարծես թէ Սպիտակ Ծաղկի տօնը միմիայն փող հաւաքելու համար է յղացված, մինչդեռ նիւթական կողքին անբաժան պիտի լինի նաև ժողովրդական գիտակցութիւնը, չարիքի դէմ կռուելու համար: Ոչ մի սանատորիա չէ կարող արմատախիլ անել թոքախտը կամ նոյն իսկ աջողութեամբ կռուել նրա դէմ, եթէ ինքը ժողովուրդը այդ հիւանդութեան պարզ գիտակցութիւնը և նրա դէմ կռուելու սեփական միջոցները չունենայ: Ախալցխայի չքաւոր դասակարգը, զրկված այդ ամենից, ինչ վաստակեց արդեօք Սպիտակ Ծաղկի այս փառաւոր տօնից. ոչինչ և ոչինչ: Այնտեղ, քաղաքի ծայրամասերում, ուր բնակվում է այդ չքաւորութիւնն ու նրա հետ նաև խաւարը, չը լսեց խրախոյսի ու սփոփանքի ոչ մի ձայն և ինքը միայն տէր ու տիրական իր ցաւին՝ շարունակում է ապրել անցեալի նման.

Գ. Ա.

ԳԱՒԱՌԻ ՁԱՅՆԸ

Որ մեր գաւառական կեանքը իր բարեկարգման, բարեփոխման համար կարիք է զգում վաղուց ուժեղ, բարձրագոյն, բազմակողմանի և լայն կրթութիւն ստացած, հզօր և աննկուն անհատ-գործիչների, դա աներկբայ է: Որ բարձրագոյն կրթութիւն ստացած բազմաթիւ ուժեր կենտրոնացած են քաղաքներում, դա էլ իրականութիւն է, վշտալի իրականութիւն:

Ցաւալի՝ այդ ուժերը բարձրագոյն կրթութիւն են ստանում հասարակութեան փողերով, բարեգործների միջոցներով՝ նոյն հասարակութեան լայն խաւերին ծառայելու, իրանց բարոյական պարտքը կատարելու:

Գնում են այդ ուժերը «ազնիւ» նպատակներով, գործունէութեան «անմարելի տենչանքներով», գնում են, և հակառակ իրանց լայն ծրագիրների՝ վերադառնում՝ նեղ միջավայրում, հաճելի պայմանների մէջ դիրք և պատիւ վայելում: Եւ սակայն՝ ոչ մէկը նրանցից, որ գիտութեան լոյսի, պրոմէթէական հրի կայծերով լոյս տար գաւառի խաւար հոգիներին, դարմանէր մարտիրոս ժողովրդի լայն խաւերի բիւրաւոր ցաւերը:

Տխուր է այս և իրականութիւն, որ հայ մամուլը բազմիցս արձանագրել է, և սակայն մառայլը չէ փարատվել տակաւին:

* *

Ներսիսեան դպրոցը ցանկանում է ուղարկել երկու թոշակաւորների բարձրագոյն կրթութեան: Տրվել են խնդիրներ, ազնիւ խոստումներ, լայն գործունէութեան անյագ տենչանքների արտայայտիչ խնդիրներ: Հոգաբարձութիւնը պիտի ընտրէ երկուսին:

Լուրջ ընտրութիւն է հարկաւոր, որ հասարակութիւնը մի աւելորդ անգամ էլ չը դատապարտվի հիասթափման, որ չորս տարուց յետոյ բուն ժողովրդի խաղաղ, կուլտուրական աշխատանքի զարգացման աննկուն մշակ, անհատ-զինւորներով բաղդաւորվի մեր հասարակութիւնը: Այդ առաքեալները պիտի համապատասխանեն մեր հասարակութեան լայն խաւերի (մանաւանդ գաւառական) պահանջներին ու կարիքներին: Թող այդ պահանջներն ու կարիքները խօսեն ընտրութեանը:

Ընտրվածները պիտի լինեն ժողովրդից ելած, ժողովրդի մէջ գործած փորձ-անհատներ: Անհատներ, որ ապագայում մեր սպասելիքներն արդարացնեն՝ բուն ժողովրդի ցաւերը ըստ ուժերի և կարողութեան դարմանելով: Այդպիսով և ժողովուրդը կօգտվի, և մեկենասները կը բազմանան: Մեր մէջ վերջապէս երբ բարձրագոյն կրթութիւնը պիտի արժանանայ գաւառական ժողովրդին:

Այդ է էականը: Քաղաքներում բարձրագոյն կրթութիւն ստացածներ շատ կան, և տուէք, արժանացրէք մեզ էլ: Ուղարկեցէք գաւառի ժողովրդի համար, տգիտութեան խաւարի մառայլը փարատելու համար: Պարզ է մեր պահանջը. լայն զարգացմամբ անհատ, լայն խաւերի, գաւառի համար:

Լուրջ է ընտրութիւնը և թող Ներսիսեան դպրոցի վարչութիւնը խորապէս զգայ իր պատասխանատուութիւնը և աւելորդ անգամ հիասթափման չը դատապարտի հասարակութեան սպասելիքները՝ արդար և էական միաժամանակ:

Սիրելի է յուսալ:

Ա. Կոծինեան

Դիլիջան

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Նոր-Բայազէտ, 18 ապրիլի

Երէկ, ամսիս 17-ին, Երևանի նահանգական դատարանի սեսսիայում քննվեց քաղաքային նախկին աւագ Ստ. Բատիկեանի գործը, որ մեղադրվում էր քրէական 362-րդ յօդ. համաձայն:

Հարցը կայանում է հետևեալում:

Սրանից երկու տարի առաջ տեղիս պօստային կառավարիչ Կ. Լալայեանցը գրաւոր տեղեկութիւն է պահանջում քաղաքային վարչութիւնից ցախի և նաւթի գների մասին: Քաղաքային աւագ Ստ. Բատիկեան՝ համաձայն Լալայեանցի խնդրանաց՝ գրաւոր դօկումենտ է տալիս 65 ր. ցախի մի սաժէնին գին նշանակելով, իսկ նաւթի պուդին՝ 3 ր. 60 կ.: Երբ այդ փաստաթղթի համաձայն փողը ստացվում է գանձարանից, հարկային տեսուչ Գ. Ջանիշվիլին զարմանում է այդ բանի վրա, քանի որ նրան յայտնի է լինում ցախի գինը միայն 45 րուբլով սաժէնը, իսկ նաւթինը՝ 1 ր. 80 կ.: Եւ ահա այդ պատճառով նա հարց է բարձրացնում մեղադրելու Բատիկեանին՝ գանձարանի շահերն ի նկատի ունենալով:

Այդ գործի մասին կանչված էին հարկային տեսուչ Գ. Ջանիշվիլի, Կ. Լալայեանց և Կ. Տէր-Իսահակեան (աւագ Բատիկեանի օգնական): Վերջինս իբրև վկայ շատ վատ գոյներով նկարագրեց այդ դէպքի մանրամասնութիւնները: Տէր-Իսահակեանն ինքն իրան գրաւոր յայտագիր ուղարկելով դատախազին՝ խնդրել էր իրան վկայ ներկայացնել այդ գործում... Նա—Կ. Տէր-Իսահակեան—վկայելիս այդ գործի մասին՝ սև գոյներով էր նկարագրում և մեղաւոր դուրս բերում Բատիկեանին:

Ստ. Բատիկեան մեղադրվում էր նաև մի ուրիշ գործով, համաձայն քրէական 347-րդ յօդուածի, որ վերաբերում էր իր օգնական Կ. Տէր-Իսահակեանին անպատւելուն: Գործը հետևեալ պատկերն ունէր: 1908 թւի ապրիլի 2-ին դումայում մեջլիսանական հասարակական ժողով կար: Հարցերի թւում քննվում էր գանձարանին չը վճարված մօտ 2000 ր. ապառիկների հարցը, որպիսի գումարը բարդվել էր տարիների ընթացքում հողաչափութեան ծախքերի յօդուածներից: Ժողովի նախագահ Բատիկեան առաջարկում էր ժողովին որոշում կայացնել խնդրելու նահանգապետին՝ բախշելու այդ գումարը քաղաքին, իսկ ժողովականները ընդհակառակը պնդում էին, որ հասարակութիւնը ամեն տարի այդ փողը վճարել է և չէ ճանաչում իրան իբրև պարտք, թէպէտ այդ գումարը ծախսված է եղել հասարակական ուրիշ կարիքների դէմ, օրինակ՝ տաւարի ժանտախտի դէմ: Ահա դրանից հակառակութիւն առաջանալով ժողովականների և աւագի միջև, վերջինս սպառնում է հարցը դուրս գցել հերթից, եթէ ժողովականները կը պնդեն իրանց ասածի վրա: Այդ միջոցին ոմանք խնդրում են օգնական Կ. Տէր-Իսահակեանցին, որպէս զի արձանագրութիւն կազմէ այդ մասին: Դուրս գալով իր առանձնասենեակից և մօտենալով նախագահի սեղանին Կ. Տէր-Իսահակեանը ուզում է կատարել ժողովականների խնդիրը, բայց նախագահ Ստ. Բատիկեան արգելում է, ասելով. «Հեռացիր, գնա այստեղից. ես որ այստեղ կամ, դու իրաւունք չունես միջամտելու» և իբր թէ ձեռքով հրում է Կ. Տէր-Իսահակեանին, որը այդ առիթով դատ է բաց անում Ստ. Բատիկեանի դէմ:

Գործում դեր ունէին 5—6 վկաներ, որոնցից մեղադրող Կ. Տէր-Իսահակեան բազարում, մի օր ժողովից յետոյ, ստորագրութիւններ էր հաւաքել, որ իրան իր աւագը անպատւել է թէ գործով և թէ խօսքով, և այդ թուղթը ներկայացրել էր դատարանին այն նկատումներով, որպէս զի վկաները իրանց նախնական ցուցմունքները չը [illegible] և այլն:

Ստ. Բատիկեանին պաշտպանում էր երդուեալ-հաւատարմատար Գ. Մնացականեան, որը իր պաշտպանողական ճառում յայտնեց, որ եթէ Նոր-Բայազէտում կայ մի հասարակական անաչառ գործիչ—մի ժողովրդի ճշմարիտ պաշտօնեայ—դա Ստ. Բատիկեանն է, որը գուցէ հալածվել է, ինչպէս շատերը՝ մեր հասարակութեան շրջաններում: Ստ. Բատիկեան 20 տարի շարունակ եղել է դպրոցի հոգաբարձու, ծառայել է ժողովրդական զանազան ուղղութեամբ, եղել է քաղաքային ձայնաւոր, վարել է աւագի պաշտօն և մինչև վերջը տարել է իր միսսիան արդարութեամբ, թէպէտ արդարութիւնը, անաչառութիւնը մեր մէջ տանակոխ են լինում, քանի որ,—յարեց Գ. Մնացականեան,—Կ. Տէր-Իսահակեանի պէս մարդիկ իրանց դաւօսներով, իրանց ինտրիգներով, ժողովրդի մէջ գայթակղութիւն տարածելով, կեղծ թղթեր ձեռք բերելով ճիգ են թափում Ստ. Բատիկեանի պէս մարդկանց մեղադրեալների աթոռի վրա նստեցնել:

Դատարանը առաջին գործում վճռեց Ստ. Բատիկեանին ենթարկել 4 ամիս բերդարգելութեան, իսկ երկրորդ գործի համար՝ 25 ր. տուգանքի կամ 3 օր բանտարկութեան: Սակայն Բատիկեան վճռաջինջ բողոք է տալու:

Աւելացնենք և այն, որ, ինչպէս փաստաբան Մնացականեան յայտնեց, այդ մեղադրանքները չեն խանգարում Բատիկեանին իր պաշտօնի մէջ հաստատվելուն (աւագի օգնական), քանի որ ոչ մի իրաւունքից զրկված չէ, մինչդեռ ոմանք չարախնդութեամբ հրճվում են, թէ այլ ևս նա չի կարող պաշտօնավարել քաղ. վարչութեան մէջ: Չը մոռանանք ասել և այն, որ Ստ. Բատիկեան թիւրիմացութիւնների զոհ է, մանաւանդ առաջին գործում:

Որսորդ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

◆ Երէկ, ամսիս 23-ին, Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդորօվնայի անուանակոչութեան օրը Ալէքսանդրօ-Նեվսկի տաճարում կատարվեց գոհացողական մաղթանք կայսերական Տան անդամների արևշատութեան համար: Հանդիսադիրն էր Վրաստանի էկզարխ Իննօկենտի արքեպիսկոպոսը: Մաղթանքին ներկայ էին Կովկասի Փոխարքայի զինւորական մասի օգնական ինֆանտերիայի գեներալ Ն. Շատիլօվը, Թիֆլիսի նահանգապետը, քաղաքագլուխը և այլ բարձրաստիճան անձինք: Մաղթանքից յետոյ Արսէնալի սարի վրայից թնդանօթաձգութեամբ ողջունվեց այդ օրը: Նոյն օրը մաղթանքներ կատարվեցին միւս ազգութիւնների եկեղեցիներում և աղօթատներում:

◆ Երէկ, մինչև ցերեկվայ 1 ժամը քաղաքային վարչութեան մէջ համարեցին «Սպիտակ Ծաղկի» օրը պատեցված գանձատուփերի մի մասի դրամը միայն, որոնց մէջ մինչև այդ ժամը երևան հանվեց 15,000 ր.: Ենթադրում են, որ այդ օրվայ ընթացքում հաւաքված գումարը կը հաւասարվի մօտաւորապէս 18,000 րուբլու:

◆ Անցեալ անգամ մենք հաղորդել էինք, թէ թեմական իշխանութեան կողմից արգելքներ է հանդիպում Գանձակի ս. Յովհաննէս եկեղեցու գետնի վրա ապագայ «Ժամհարեան գիւղատնտեսական դպրոցի» կառուցումը: Այժմ մեզ հաղորդում են հաստատ աղբիւրից, թէ թեմական իշխանութիւնը արգելքներ չէ յարուցել, այլ, տեսնելով որ եկեղեցու ծխական ժողովի որոշումը չէ կայացել օրէնքով սահմանված պայմանների մէջ, առաջարկել է կազմել օրինական ծխական ժողով և որոշել հարցն ու ապա ներկայացնել հոգևոր իշխանութեան հաստատութեանը:

◆ Կովկասի Փոխարքան հաւանութիւն տուեց, որպէսզի Թիֆլիսի բէլական դպրոցը կոչվի յանուն կոմս Ի. Ի. Վօրօնցօվ-Դաշկովի:

◆ Երէկ, ապրիլի 23-ին, վրաց ազնուականութեան Թիֆլիսի նահանգական վարչութեան շէնքի մէջ կայացաւ Վրաց Պատմա-Ազգագրական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը, որի ընթացքում Սեվաստի Գաչեչիլաձէն կարդաց մի ռեֆերատ՝ «Վրաց ժողովրդի պատմութիւնը և նրա սօցիօլօգիական հոգեբանութիւնը համաձայն վրաց բանաւոր գրականութեան» թեմայով: Ռեֆերատից յետոյ տեղի ունեցան նոր անդամների ընտրութիւններ:

◆ Մեզ հաղորդում են, որ դերասան Զօրիֆեանը հայկական սեկցիայի վարչութեան կողմից հրաւիրված է երեք ներկայացում տալու Ժողովրդական Տանը:

◆ Իրաւասու ինժ. Ա. Ա. Բաբեանը Պետերբուրգում հաւաքել է նիւթեր Պետական Դումայի գործունէութեան մասին: Ինչպէս մենք տեղեկացանք, նա մտադիր է առաջիկայում մի շարք դասախօսութիւններ կարդալ Պետական երրորդ Դումայի գործունէութեան նկատմամբ Թիֆլիսում և Կովկասի այլ քաղաքներում, քննադատելով այդ գործունէութիւնը, ցոյց տալով նրա բացասական և դրական գործունէութեան արդիւնքը առաջիկայ չորրորդ Դումայի ընտրութիւնների առիթով:

◆ Կովկասի Փոխարքան թոյլ տուեց իշխ. Պ. Թումանօվին հանգանակութիւն բանալ Իտալիայում ջրահեղձ եղած վրացի-կաթօլիկ քահանայ Մ. Թամարաշվիլիի մարմինը Կովկաս տեղափոխելու նպատակով:

◆ Պետերբուրգում անդամահատութեան ժամանակ վախճանվեց Բաթումի նախկին փոխ-նահանգապետ իշխ. Նիկօլօզ Էրիսթավին:

◆ Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Թիֆլ. առևտրական բանկի անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը: Քննվեցին հաշիւը և նախահաշիւը, ապա տեղի ունեցան բանկի վարչութեան անդամների ընտրութիւնները:

◆ Թիֆլիսի նահանգապետ Ա. Չերնեավսկին, որ վերջերս ակարացել էր, ներկայումս ապաքինվել է:

◆ Էրզրումի հայ-լուսաւորչական առաջնորդի խնդրանաց համաձայն, Կովկասի Փոխարքան թոյլ տուեց Անտոն քահ. Աւետեանին Թիֆլիս գալ:

◆ «Սպիտակ Ծաղկի» օրը Բաքւում անցել է շատ աջող, որին նպաստել է մանաւանդ լաւ եղանակը:

◆ Նահանգական իշխանութեան հաւանութեամբ Թիֆլիսի հրդեհաշէջների խմբի գլխաւորը մեկնեց Պետերբուրգ հակահրդեհային համագումարներին մասնակցելու նպատակով:

◆ Վրաց մէջ Գրագիտութիւն Տարածող Ընկերութեան անդամների տարեկան ընդհանուր ժողովը տեղի կունենայ մայիսին: Ընկերութեան վարչութիւնը ստացել է իր ճիւղերի հաշիւները:

◆ Բօրժոմի մօտ գտնվող Կարթանէթի գիւղում ոմն Վասօ Խաբէյշվիլի գտել է մի քարափի վրա քանդակված 16-րդ դարի վրաց նշանաւոր պետական գործիչ Գիօրգի Սաակաձէի պատկերը: Քարի վրա պատկերից դատ քանդակված են նաև հետևեալ խօսքերը՝ «Մեծ սպուհ Գիօրգի»: Ենթադրում են, որ այս քանդակը նա ծառայեցնելիս է եղել որպէս կնիք: Այս հնագոյն գիւտը կը դրվի վրաց ազգային մուզէյում: Միևնոյն անձնաւորութիւնը ունի վրաց լեզուով գրված հնագոյն ձեռագիր աւետարան, պղնձէ կազմով, որը արտագրել է ոմն Լօմսաձէ:

◆ Ներկայիս Քութայիսի բանտում կալանաւորված են բժ. Շամշէ Լէժավան և Պլատօն Լէժավան, որպէս քաղաքական յանցաւորներ: Թէ ինչ է առաջինի յանցանքը, անյայտ է, սակայն երկրորդին մեղադրում են, որ նա 1906—7 թւերին օրինապէս չը թոյլատրված գրականութիւն է եղել տարածելիս:

◆ Երէկ մի մուրացիկ կին տրամվայի վագօնից իջնելիս՝ անզգուշութեամբ վայր ընկաւ և գլուխը քարին խփելով՝ ծանր կերպով վիրավորվեց: Նրա դրութիւնը վտանգաւոր է:

◆ Հայուհեաց Որբախնամ Ընկերութեան վարչութիւնը խնդրում է մեզ տպել, որ ինքը շնորհակալութեամբ ստացել է եղբ. Բօղարջեաններից 100 ր. հոգեհացի փոխարէն, իրանց հանգուցեալ մօր՝ Ե. Բօղարջեանի յիշատակին:

◆ Կովկասի Հայոց Բարեգ. Ընկ. խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել, որ ինքը շնորհակալութեամբ ստացել է տիկին Սօֆիա Սիլիկեանից ճաշարանի համար նուէր 20 հատ ջրի գրաֆին:

◆ Ապրիլի 22-ին, ցեր. ժամը 12-ին, Նօրիօ գիւղի գեղջուկ Մամուկաշվիլին և Ալէքսանդր Մանջավիձէն արբած դրութեան մէջ վէճի բռնվեցին, որը կռւի փոխվեց, և երբ մօտ է վազում ոստիկաններից մէկը աղմկարարներին ի կարգ հրաւիրելու համար, Մամուկաշվիլին յարձակվելով ոստիկանի վրա դուրս է քաշում նրա սուրը պատեանից և ուզում է նրան հարուածել, սակայն անաջող: Վրա հասնող գոնապանները նրան զինաթափ անելով ոստիկանատուն են տանում:

◆ Ապրիլի 21-ին, ցերեկով, տրամվայի վագօնի № 59-ի տակ ընկաւ 8 տարեկան աշակերտուհի Նադեժդա Մարկինան և ստացաւ գլխից և ոտքերից լուրջ վնասուածքներ: Բժշկական օգնութիւնից յետոյ նրան յանձնեցին ծնողների խնամքին:

◆ Թիֆլիսում վախճանվեց վրաց հնագոյն եկեղեցու՝ Անչիսխատի տաճարի աւագ երէց Ալէքսանդր Ջամբուլիձէն:

◆ Պետական Դումայի առաջիկայ ընտրութիւնները Թիֆլիս քաղաքին կարժենան 8000 րուբլի:

◆ Վրաց Գիւղատնտեսական Ընկերութեան մուտքը ընթացիկ տարվայ ընթացքում կը հաւասարվի 13,500 րուբլու, իսկ ծախքը՝ 17,300 րուբլու:

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

◆ 10 տարի սրանից առաջ.—10 տարի սրանից առաջ Մօսկվայի բանտերում ու մասնական տեղերում բանտարկեալների թիւն էր 3,621, իսկ հիմա նրանց թիւն է 6,517: Ցամաքային զօրք, ու ծովային՝ առաջ կար 18,024, այժմ՝ 22,696: Մեծ հիւանդանոցներում և ծննդաբերական տներում՝ առաջ կար 8,984, հիմա 13,159: Անկելանոցներում խնամվում էին 18,263, այժմ՝ 19,959:

◆ Թոքախտաւորների համար սանատօրիա.—Մօսկվայի՝ Սակօլնիկ կոչված քաղաքամասում ապրիլի 11-ին օրհնվեց Ն. Դ. Չետվերիկօվայի անուան քաղաքային սանատօրիան՝ թոքախտաւորների համար: Հիմնարկէքին ներկայ էին՝ Ա. Ա. Չետվերիկօվան, որ նուիրել է շէնքի համար 100,000 ր., նրա աղջիկը՝ Ն. Դ. Չետվերիկօվան, որի անունը կրելու է ապագայ սանատօրիան, և ուրիշ շատերը, որոնք կռիւ են մղում տուբերկուլօզի դէմ:

◆ Քննութիւնները Մօսկվայի համալսարանում.—Մօսկվայի համալսարանում սկսվել են տաժանելի աշխատանքներ: Իրաւաբան ուսանողների համար սկսվել են պետական քննութիւնները. քննվում են 600 մարդուց աւելի: Անհագին քանակութիւն կայ և կէս դասընթացքներից քննվողների: Աշնանը իրաւաբան ուսանողներից քննվելու են 3000-ից աւելի:

◆ Հակաալկօհօլեան ժողով.—Պետերբուրգի Ալէքսանդրօ-Նեվսկի ժուժկալութեան հասարակութիւնը և Մօսկվայի թեմական համայնքը, որ կռիւ է մղում ժողովրդական արբեցութեան դէմ, այս ամառ կազմակերպում են համառուսական ժողով: Ժողովի պատւաւոր հովանաւորող է ընտրված Մօսկվայի միտրօպօլիտ Վլադիմիրը, որ ժողովը կազմելու համար արդէն ստացել է սրբազան սինօդի օրհնութիւնը:

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ. ԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Արքունական թատրոնում

Կիրակի, ապրիլի 22-ին, կայացաւ Շարժական թատրոնի առաջին ներկայացումը Թիֆլիսում: Խաղացվեց Հաուպտմանի «Մենակ մարդիկ» 5 գործ. դրաման լի բազմութեան ներկայութեամբ:

Հարկաւոր է մի քանի խօսք ասել Շարժական թատրոնի մասին:

Իւրաքանչիւր գեղարուեստ—երբեմն գիտակցական, երբեմն բնազդային—ձգտում է ոչ միայն արտայայտելու կեանքը, այլ և ազդելու այդ կեանքի վրա, անմիջական մասնակցութիւն ունենալու նրա կատարելագործութեան մէջ, իսկ որովհետև կեանքը ստեղծվում է մտքերով, զգացմունքներով ու թատրոնի հասարակութեան գործողութիւններով, ուստի որքան լայն է իւրաքանչիւր թատրոնի հասարակութեան շրջանը, այնքան աւելի նպատակայարմար է նրա գործունէութիւնը: Հէնց այդ նպատակով էլ Ն. Սկարսկայան և Պ. Գայդեբուրօվը 1905 թւին սկիզբը դրին Պետերբուրգում «Շարժական թատրոնի», որ ձեռված չէ որևէ քաղաքի, այլ ընդհակառակն իր համար ստեղծել է գործունէութեան շարժական ձև:

Շարժական թատրոնը հետամուտ է առաջ բերելու ժողովրդական գեղարուեստական թատրոն և մօտեցնել այն այսպէս կոչված ինտելիգենտ թատրոնին: Եւ այդպիսով այս նոր թատրոնի ղեկավարները յոյս ունեն ընդգծել ճանապարհ դէպի համաժողովրդական թատրոնի գաղափարի հեռաւոր իրականացումը:

Շարժական թատրոնը առանձին ուշք է դարձնում պիէսների բովանդակութեան և իր ընտրեալ աշխատակիցների ընդունակութեան վրա: Ռեպերտուարի նկատմամբ նա արձագանք չէ տալիս օրվայ «մօդային», որպէսզի հաճոյանայ հասարակութեան ճաշակին կամ մեծադղորդ նոր պիէսի միջոցով իր նիւթական շահը աւելացնի: Շարժական թատրոնի ամբողջ գործունէութիւնը ղեկավարում է միմիայն գեղարուեստականը: Աշխատակիցների թիւն է 23:

Ներկայացման բովանդակ տպաւորութեան ամբողջութեան համար՝ վարագոյրը բարձրացնելուց յետոյ ոչ ոքի դահլիճ այլևս թոյլ չէ տրվում: Բացի դրանից՝ Շարժական թատրոնի անձինք չեն ընդունում ծափահարութիւն:

Գալով «Մենակ մարդիկ» պիէսի ներկայացման, մենք, յիրաւի, ստացանք այն էսթետիկական բաւականութիւնը, որպիսին կարող էր տալ Շարժական թատրոնը: Դեկորացիաների մտածված խաղը, հոյակապ բեմադրութիւնը ամբողջացրին դրամային՝ գործելով հանդիսականների վրա ուժեղ տպաւորութիւն:

Գործող անձերի մասին աւելորդ է կանգ առնել, քանի որ նրանք ամենքը արժանի են իրանց համբաւին: Այդ օրը առանձնապէս աչքի ընկան պիէսի հերոսների դերերում Սկարսկայան (Կէտարի Ֆօկէրատ) և Գայդեբուրօվ (Իօհան):

Պէտք է գոնէ մէկ անգամ տեսնել Շարժական թատրոնի որևէ ներկայացումը, համոզվելու, որ իսկական գեղարուեստական թատրոնը իր արժանաւոր գործադրողներն ունի:

Այսօր տրվում է Շէքսպիրի «Համլէտը» բոլորովին նոր եղանակով.

Ե.

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Կաղզւան, 11 ապրիլի

Ամսիս 8-ին, տեղիս հայոց դպ. դահլիճում նոյն դպրոցի օգտին կայացաւ մի համերգ Դ. Ղազարեանի ղեկավարութեամբ, որով յաւերժացվեց Քր. Կարա-Մուրզայի մահվան տասնամեակի յիշատակը: Սկզբում Ա. Մուսայէլեանը խօսեց Կարա-Մուրզայի և նրա կատարած դերի մասին. ապա վարագոյրը բացվեց, և երկսեռ քառաձայն խումբը, որ բաղկացած էր մօտ 70 հոգուց, Ղազարեանի ղեկավարութեամբ երգեց «Բաւ է եղբայր» և մի շարք ժողովրդական երգեր: Երկրորդ բաժինը՝ նուագից նուագախումբը զանազան գործիքներով: Երրորդ բաժնում դարձեալ երգվեցին հայերէն, ռուսերէն և թուրքերէն երգեր, որոնք շատ լաւ տպաւորութիւն թողեցին հանդիսականների վրա. բոլոր երգերը և մեներգները անցան շատ աջող. ուշադրաւ էր «Զէյթունի քայլերգը», որ միաժամանակ երգում ու նուագում էին: Ղազարեանը և խումբը ստացան նուէրներ և մրգեղէն:

Հանդիսատես

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Այն պահուն, երբ Հիւանդ Մարդուն հարցը դարձեալ դիւանագիտական սեղանի վրայ ելած է և իր ամենատագնապալից շրջաններէն մին կը բոլորէ: Այն պահուն՝ երբ եւրոպական մեծ պետութիւններուն ախորժակները գրգռուած են Թիւրքիայով և յարմար առիթն կը սպասեն ստանալու համար երկար ատեն է ի վեր երազուած հողամասերը. երբ Թիւրքիան ինքը ներքին թէ արտաքին տեսակէտով խիստ փափուկ և օրհասական շրջան մը կը բոլորէ. երբ կայսրութեան ամեն կողմերը կեանքի, գոյքի, պատիւի ամենատարրական ապահովութիւնը կը բացակայի, այլ ընդհակառակը ջարդի ու թալանի ուրուականը քրոնիկ կերպով այցելելով, հոգիներուն վրայ արհաւիրք կը տարածէ դառնացնելով այդ բարբարոս երկրին տարաբաղդ զաւակներուն կեանքը: Եւ վերջապէս մասնաւորելով խօսքը Թիւրքահայաստանի համար, որուն իւրաքանչիւր անկիւնը բացի այդ բոլորէն կը տիրէ տնտեսական անձայր թշուառութիւն, որուն հետևանք զանգուածային արտագաղթ և պանդխտութիւն:

Հէնց այդ միջոցին, Եւրոպայի մէջ կարգ մը ընկերվարական հայ ուսանողներ համագումար կը կազմեն զբաղելու երկրին համար կենսական (?), անյետաձգելի (?), աղաղակող պահանջ դարձած (?), հասունցած (?) հարցերով:

[illegible]

…անօգուտ և ներկայի համար արտաքոյ մտքերով գինովցած յափշտակուած են։

Ո՛չ պատմութեան մէջ, ո՛չ ալ գիտութեան մէջ տեսնուած է, որ արհեստական, բռնազբօսիկ կերպով դասակարգեր յառաջ գան, կամ թէ ունէ մի տեղ ընկերվարութիւնը գացած, տեղաւորուած ու հաստատուած է և միմիայն իրեն ետևէն է, որ կապիտալիզմը գացեր, հաստատուեր է։ Կերևի թէ այդ պարոնները Թիւրքահայաստանն այժմէն կուզեն հականեխել և նախազգուշական միջոցներ ձեռք առած են։

Ինձ այնպէս կը թուի, թէ ես որքան որ Հարաւային Բևեռը կը ճանչնամ, Եւրոպայի ընկերվարական հայ ուսանողներն ալ այնքան միայն կը ճանչնան աւերակ և անապատ Թիւրքահայաստանը։

Հայաստանցի

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Մայրաքաղաքի լրագիրների ասելով՝ ապրիլի 21-ին և 22-ին Լիվադիայում տեղի է ունեցել կարևոր խորհրդակցութիւն Մերձաւոր-Արևելքի խրերի դրութեան առիթով։ Խորհրդակցութեանը մասնակցել են մինիստրների խորհրդի նախագահ Վ. Ն. Կօկօվցեվ, արտաքին գործերի մինիստր Ս. Դ. Սազօնօվ, Մերձաւոր-Արևելքի բաժնի կառավարիչ Նէլիդօվ, արտաքին գործերի մինիստրութեան դիւանապետ բարօն Շիլլինգ, զինուորական մինիստր գեներալ Վ. Սուխօմլինօվ։

◆ «Р. Сл.»-ին հաղորդում են, որ պատգամաւորների ցանկութեան համաձայն՝ Պետական Դումայի նստաշրջանը պաշտօնապէս կերկարվի մինչև սեպտ. 1-ը։ Այդ անվելու է պատգամաւորների ռոճիկները պահելու նպատակով։ Իսկ Դումայի աշխատանքները կաւարտվեն մինչև յունիսի 1-ը։

◆ Լէնայի դժբաղդ դէպքերի լուսաբանութեան համար նշանակվեց սենատոր Տրէպօվը։

◆ Մինիստրների խորհուրդը Պետական Դումայից $1^1/_2$ միլիօն ռուբլի է խնդրում հակախօլերային և հակաժանտախտային ձեռնարկութիւնների համար։

◆ Պետերբուրգում կազմակերպ[ուած] է «Գեղեցկութեան միութիւն», [illegible] մասնակցում են բարձր հասարա[կու]թեան տիկնայք։

◆ Թիֆլիսում դատախազի կա[րգա]դրութեամբ կալանաւորվեց դատ[illegible] պրիստաւ Աղայեվը, որ կենակցու[մ էր] իր հարազատ աղջկայ հետ։

◆ Պետերբուրգում գործադու[illegible] առիթով խուզարկութիւնները և [ձեր]բակալութիւնները շարունակվում [են]։

◆ Հաղորդում են, որ մօնղոլ[illegible] կառավարութիւնը պայմանագիր [illegible] պել Ռուսաստանի հետ, որի համ[illegible] Ռուսաստանը տուել է 2 միլիօն [ռուբ]լի Մօնղոլիայի բնական հարստու[թիւն]ները շահագործելու պայմանով։

◆ Միապետականները մեծ գն[illegible] դիմում են Պեկին՝ հասարակապե[տու]թիւնը վերացնելու նպատակով։ [illegible] թիւնը չափազանց յուզալի է։

◆ Դարդանէլի փակումից ստա[illegible] վնասների համար հատուցումն են [պա]հանջում Թիւրքիայից ռուսաց, [illegible]լիական, աւստրո-ունգարական և [illegible]մանական դեսպանները։ Ի հարկ[է] Դուռը մերժեց, այնպէս որ՝ համա[illegible] միջազգային օրէնքի՝ հարցը յան[illegible] Հաագայի միջազգային դատա[illegible] քննութեան։

◆ «Tribuna»-ին Թունիսից հե[illegible] րում են, որ Թիւրքաց գեներալ Չ[illegible] մէջ սխրում են երկպառակութի[illegible] պատերազմի պատճառով։ Թիւրք [illegible] բաների մի մասը պնդում է պատեր[illegible] շարունակել պարտիզանական եղ[illegible] նակով։ Մինչդեռ Նեշադ-բէյը կո[illegible] կից է, որպէսզի Թիւրքաց զօ[illegible] միանգամից յարձակվեն Տրիպոլ[illegible] Կիրենաիկիի՝ Իտալիայից գրա[illegible] բոլոր կէտերի վրա։ Հարցը ուղար[illegible] է զինուորական մինիստրութեան [illegible] մանը։

◆ Դիակօվօյում մեծ ապստամ[բու]թիւն է իր հետևանքներով։ Թիւ[illegible] իշխանութիւնները շարունակ զ[illegible] են պահանջում։

◆ Բ. Դուռը բողոք ստացաւ [illegible] պատրիարքից այն ճնշումների դէմ, [illegible] գործադրեցին երիտասարդ-Թիւր[քերը] ընտրութիւններին ի վնաս հայերի[ն]։

◆ Իտալական պատերազմական [նա]ւատորմը ամբողջ կազմով մօտ[illegible] է Դարդանէլին։

◆ Իտալական կառավարու[թիւնը] պաշտօնապէս հերքում է այն [illegible] իբր թէ խուսափեցիք Դարդանէլի [illegible] հեռացան Ռուսաստանի և Անգ[լիայի] ճնշման տակ։ Իսկապէս Իտալիա[illegible] փական նախաձեռնութեամբ ժամ[անա]կաւորապէս հրաժարվեց ներուզը[illegible] ւելուց։

◆ Լօնդօնում թոքախտի դէմ [պայ]քարող ընկերութիւնը հիմնում է [illegible] դիսպանսէրներ, որոնք կահաւոր[illegible] են բժշկութեան ժամանակակից բոլոր մեթօդներով։

◆ «Н. Вр.»-ն նախազգուշացնում է պրոֆ. Էրլիխի նոր «914» գործիքից, որ, լրագրի ասելով, վտանգաւոր է և առաջ է բերել նոյնիսկ մի քանի մահացութեան դէպքեր։ Րէկլամը կատարում է գործիքը գնած գերմանական ֆիրման։

◆ Ֆրանսիական մինիստր-նախագահ Պուանկարէն «Alliance Israélite»-ի պատգամաւորութեանը յայտնեց, որ կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք կառնէ՝ թեթևացնելու Ֆէցում փնասված հրէաների դրութիւնը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.
21 ապրիլի

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ։ Գործադուլը Սորմովի գործարաններում վերջացաւ։ Ամէնքն էլ աշխատանքները վերսկսեցին։

ԲԵՐԼԻՆ։ Րէնի նաւաստիները չեն աշխատում։ Նաւերը գտնվում են ոստիկանութեան հսկողութեան ներքոյ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մինիստրների խորհուրդը իրաւունք տուեց ներքին գործերի մինիստրին մշակել օրինագիծ՝ արգելելու օտարահպատակներին բնակվել Ամուրի երկաթուղու շրջանում։

«Гроза» լրագրի խմբագիրը ենթարկվեց 500 ռ. տուգանքի։

Ապրիլի 16-ին և 17-ին փողոցային անկարգութիւններին մասնակցելու համար քաղաքապետը 10 օրից սկսած մինչև 3 ամսով բանտարկութեան ենթարկեց 80 հոգու։

Եկաւ արդարադատութեան մինիստրը Եալտայից։

Պաշտօնապէս հրատարակվեց «Իտալիկա» հանքում տեղի ունեցած կատաստրոֆայի քննութիւնը։

Այսօր կայացաւ «Россія» ապահովագրական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը 46 բաժնետէրերի մասնակցութեամբ։ 1911 թ. հաշիւը հաստատվեց միաձայն։ Դիվիդենտ իւրաքանչիւր բաժնեգնին տրվում է 38 ռ.։

[illegible]

22 ապրիլի

[illegible]

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

[illegible]

…գիշ., Բաթում 7 ժ. 26 ր. առ.: Խառն գնացքը № 107 (III կամ IV կարգի վագոններով, երբ կարևորութիւն զգացվի) 6 ժ. 18 ր. առ., հասնում է Միխայլովօ 1 ժ. 32 ր. ցեր., Բաթում 4 ժ. 31 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆ պօստատար գնացքը № 74/75—12 ժ. 40 ր. գիշ., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 54 ր. առ., Ալէքսանդրօպօլ 11 ժ. 24 ր. ցեր., Էջմիածին 4 ժամ 40 րօպ. ցեր., Ուլուխանլու 5 ժ. 7 ր. ցերեկվայ (առանց Երեւան մտնելու), Նախիջևան 9 ժ. 50 ր. եր., Ջուլֆա 11 ժ. 21 ր. գիշ.: Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 78/79 (միայն II և III կարգի վագոններով)—7 ժ. 8 ր. եր., հասնում է Ղարաքիլիսա 2 ժ. 18 ր. գիշ., Ալէքսանդրօպօլ 5 ժ. 56 ր. գիշ., Էջմիածին 11 ժ. ցեր., Ուլուխանլու 11 ժ. 26 ր., Երևան 12 ժ. 19 ր. ցեր.: Մարդ.-ապրանքատար № 108/109—11 ժամ 28 րօպ. ցեր., հասնում է Ղարաքիլիսա 7 ժ. 28 ր. եր., Ալէքսանդրօպօլ 11 ժ. 27 ր. գիշ., Էջմիածին 5 ժ. 40 ր. գիշ., Ուլուխանլու 6 ժ. 15 ր. առ., Երևան 7 ժ. 23 ր. առաւօտեան:

ԲՈՐԺՈՄ.—Մարդատար գնացքը № 7/8—7 ժ. 58 ր. առ., հասնում է Բօրի 10 ժ. 43 ր., Բօրժօմ 1 ժ. 39 ր. ցեր.: Մարդատար գնացքը № 9/10—3 ժ. 5 ր. ցեր., հասնում է Բօրի 5 ժ. 48 ր. ցեր., Բօրժօմ 8 ժ. 41 ր. երեկոյեան:

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

ԲԱԳՈՒԻՑ.—Արագ գնացքը № 1—9 ժ. 56 ր. եր.: Պօստատար գնացքը № 3—8 ժ. 56 ր. առ.: Մարդատար գնացքը № 5—5 ժ. 51 ր. ցեր.: Խառն գնացքը № 107—4 ժ. 56 ր. գիշ.:

ԲԱԹՈՒՄԻՑ.—Արագ գնացքը № 12—9 ժ. 18 ր. առ.: Պօստատար գնացքը № 4—11 ժ. 15 ր. գիշ.: Մարդատար գնացքը № 6—1 ժ. 59 ր. ցեր.. Խառն գնացքը № 106—3 ժ. 40 ր. գիշ.:

ՋՈՒԼՖԱ-ԵՐԵՒԱՆԻՑ.— Պօստ. գնացքը № 72/73—7 ժ. 26 ր. առ.: Մարդատար-ապրանքատար գնացքը № 74/75—8 ժ. 33 ր. եր.: Մարդ.-ապրանքատար գնացքը № 80/81—12 ժ. 48 ր. ցեր.:

ԲՈՐԺՈՄԻՑ.—Մարդատար գնացքը № 7/8—7 ժ. 8 ր. առ.: Մարդատար գնացքը № 9/10—9 ժ. 8 ր. երեկոյեան:

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս (606), միզասեռական վեներական և կաշուի հիւանդութիւնների։ Էլեկտրաբուժութիւն։
Ընդունե- ($12^1/_2$—2 ժ. ցերեկվայ։
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան։
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.
Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչի փողոցի)։ Տէլէֆօն № 1175.
(Ե. Հ.Կ.) 888. 100—92

ԲԺԻՇԿ
Յ. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ
(ՏԷՐ-ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ)
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ (Մասնագէտ. ԹՈՔԵՐԻ հիւանդութիւններ)
Ընդունե- (առաւօտեան ժ. 12—1-ը։
լութիւնը (երեկոյեան ժ. 4—6-ը։
Բէբուտօվսկայա, № 66.
(Շ. Ե.) 130. 100—91

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Գ. ՄԵԼՈՅԵԱՆԻ թարգմանութեամբ
Կազիմիր Տետմայերի
„ՅԱՂԹԱՆԱԿ“
(ՏՐԻՈՒՄՖ)
գեղարուեստական գրուածքը։ Գինն է 15 Կ.
Ցանկացողները կարող են դիմել բոլոր գրախանութներին։
269. 2—2

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿ. հրատարակութեամբ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ յայտնի վիպագիր հանգուցեալ
ՄՈՒՐԱՑԱՆԻ
Գէորգ Մարզպետունի
նշանաւոր պատմական վէպը, որի նիւթը վերցված է X դարից։
Վէպը առաջին անգամն է լոյս տեսնում առանձին գրքով. գիրքը զարդարված է հեղինակի պատկերով, բաղկացած է 672 երեսից։
Գինն է 1 ռ. 20 կոպ.
ՍՏ. ՏԷՐ-ԱՒԵՏԻՔԵԱՆԻ, «ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ» վերնագրով գիրքը, որտեղ մտնում է «Ծակատին էն էր գրած», «Թաթախումը», «Ասխտենտը», «Ցասում», «Քեզ չնդեցին», «Վաքիլ Բաշին» և «Ուղերձը» աշխատութիւնները . . . . 50 կ.
ԺՈՒԿՕՎՍԿԻ, «Քնած արքայադուստրը», պատկերազարդ հէքիաթ. փոխադր. Ա.Թ. Խնկոյեանի . . . . 15 կ.
Պահեստը՝ Կ. Հ. Հրատ. Ընկ. մօտ։
Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառներին։
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Кавк. Арм. Издательское О-во, Бебутовская ул., № 25.
(24,25,28,29) 275. 5—2

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է
„ԳԱՐՈՒՆ“
Քննադատական Ալմանախը
Գիրք Գ. էջ 376.
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.
1) Կուսիկեան Կ.—Հանճարեղ սիրտ (Խ. Աբովեան)։
2) Ալ. Ռուբէնի.—Սմբատ Շահազիզ։
3) Դ. Անանուն.—Անցեալի մեծարանքը (Ն. Թումանեան)։
3) Յ. Խանզադեան.—Աւետիս Ահարոնեան։
5) Ալ. Մարտունի.—Յ. Յովհաննիսեանի Ալ. Ծատուրեանի բանաստեղծութիւնների հասարակական արժէքը։
6) Պ. Մակինցեան.—Դիմագծեր I. Յ. Թումանեան, Աւ. Իսահակեան։
Գինն է 1 ռ. 50 կ., վեր. վճարով 1 ռ. 75 կ.
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՆԱԵՒ
„Գարուն“ գր.-գեղարուեստ. ալմանախի Ա. և Բ. գրքերը։
Իւրաքանչիւրի գինն է 1 ռուբ.
«ԳԱՐՈՒՆԻ» Ա. և Բ. գրքերին մասնակցել են՝ Ահարոնեան Ա., Անտոնեան Ռ., Արազի, Երկաթ, Բագէն, Բաբեան Ս., Դեմիրչեան Դ., Իսահակեան Ա., Ծատուրեան Ա., Կուրղինեան Շ., Մազմանեան Հ., Մանուէլեան Մ., Միքայէլեան Կ., Յակոբեան Յ., Նազարեան Հ., Շիրվանզադէ, Շանթ Լ., Չէֆէճ-Սարաֆ, Պարսամեան Մ., Պետրոսեան Մ., Սևուկ, Սիրունի, Սուրէն, Տէրեան Վ., Տիգրանեան Ա., Փայլակ, Փափազեան Վ և Քիւֆէճեան Յ.։
Մոսկվա դիմողների համար երեք գիրքը միասին ճանապարհածախսով և վեր. վճարով արժէ 3 ռուբ.։
Հասցէ՝ Москва, Б. Дмитровка, 9, кв. 50. К. Микаэляну.
(Ե.) 278. 7—1

ՉՈՒԳՈՒՆ ՁՈՒԼՈՂ ԵՒ ՄԵԽԱՆԻԿԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Գ. Զ. ԵԱՐԱԼՕՎ ԵՒ Կ° ԱԿՑ. ԸՆԿ.
Թիֆլիսում, Կվիրիլսկայա փող. № 7, Անդրկով. երկ. վարչ. մօտիկ։
Ընդունում է պատուէրներ՝ կառուցումների, փականագործական (слесарныя), կաթսայի, ղարբնայի, խառատային և զանազան մեխանիկական աշխատանքների համար։ Ընդունում է նոյնպէս պատուէրներ չուգունէ և պղնձէ ձուլուածքների՝ համաձայն տրված մակարդակների և կաղապարների։
Պատուէրներն ընդունվում են միանգամայն մատչելի գներով։
Գործարանը պատրաստում է նաև պարտէզի կահ-կարասեղէն։
Նոյն տեղը վաճառվում են երկու զանգ՝ մէկը 38 պ. 35 ֆ., միւսը 24 պ. 34 ֆ.։
(Ե. Հ. Կ.) 261. 10—3

„ՄՇԱԿԻ“ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ

Վաճառվում են հետևեալ հրատարակութիւններից

1) ԴՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, հատոր I . . . գ. 1 ռ. —
2) ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ, Վրժինի, I և II հատորներ . . . 1 ռ. 50 կ.
3) ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ, Շահրիարի . . . — 50 կ.
4) ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՊՈՒԿ Քամալեանց Ս-ի. . . — 50 կ.
5) ՋՀՈՒԴ-ՔՈՒՇԱՆ, վէպ Պարսկաստանի կեանքից, Շահրիարի . . 1 ռ. —
6) ՄԻ ԱՄԻՍ ԱՐԵՒԵԼՔՈՒՄ, Հ. Առաքելեանի . . . — 40 կ.
7) ԻՆՆՍՈՒՆ ԵՐԵՔԸ, մեծ վէպ Վ. Հիւգօյի, թարգմ. Արշակ Սաֆարեանի 1 ռ. 50 կ.
8) ՀԱՅՐԵՆԱԶՈՒՐԿ, Ե. Սպիրիի, թարգմ. գերմ. Իս. Յարութիւնեանի, — 50 կ.
9) ՈՒՐԱՆԻԱ, աստղագիտական վէպ Կամիլ Ֆլամարիօնի. թ. Հ. Առաքելեանի 1 ռ. 50 կ.
10) ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, Լէօի, հատոր I, երկրորդ տպ. . . 1 ռ. 20 կ.
11) ԴԷՊԻ ԱՐԱՐԱՏ, Արշ. Մխիթարեանի . . . . — 40 կ.
12) ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ, վէպ Հանրի Բօրդօյի, թարգմ. Հ. Առաքելեանի . — 60 կ.
13) ՏՆԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱՐԱՆ, բժշկպ. Գ. Բաբեանի
I հատոր, Բնախօսութիւն եւ անդամազննութիւն . . . 1 ռ. —
II » Հիւանդութիւններ (վարակիչ, ներքին, կաշուի), դեղարան, բաղարան . . . . 1 ռ. 60 կ.
14) ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ԱԽՏԵՐ, բժ. Ա. Բուդաղեանի. . . . — 5 կ.
15) ԲԺՇԿԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐ խոլերայի մասին, բժ. Վ. Արծրունու . . — 15 կ.
16) ՁԵՌՆԱՐԿ տրամաբանութեան, հոգեբանութեան, բանահիւսութեան, Հ. Առաքելեանի . . . . — 50 կ.
17) ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՆԵՑՈՒԿՆԵՐԸ, Հ. Իբսէնի, թարգմ. Լ. Բարայեանի — 50 կ.
18) ՔՍԱՆ ՎԷՊԻԿՆԵՐ, Գի դը Մօպասանի, թարգմ. Հ. Առաքելեանի . 1 ռ. —
19) ՆՈՐ ԿԵԱՆՔԻ ՇԵՄՔՈՒՄ, դրամ. էտիւդ գաւառ. կեանքից, Ա. Բ.-ի — 40 կ.
20) ՆՇԱՆՎԱԾՆԵՐ, պիէս 3 գործ., Ալ. Աբէլեանի . . — 60 կ.
21) ԷԴՄՕՆՏ, ողբերգ. 5 գործ. Վ. Գ. Գէօթէի, թարգմ. Հմ. Մաժինեանի — 50 կ.
22) ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, Լ. Ն. Տօլստօյի, թարգմ. Սուրխաթեանի — 30 կ.
23) ԿՈՆՖՈՒՑԻՈՍ (Չինական իմաստունը), Լ. Ն. Տօլստօյի խմբագրութեամբ կազմեց Ա. Բուլանժէ, թարգմ. Սուրխաթեանի . . . — 7 կ.
24) ԱՍԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐ ՄԱՀՕՄԵԴԻ, ընտրված Լ. Տօլստօյի, թ. Լ. Դանիէլեանի — 5 կ.
25) ԱՄԵՆՔԻ ՀԱՄԱՐ ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԷԿ Է, Լ. Տօլստօյի, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի — 5 կ.
26) ՔՕՐԵՐԸ, Լ. Տօլստօյի, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի . . — 5 կ.
27) ԻՆՉՈ՞Վ ԵՆ ԿԵՆԴԱՆԻ ՄԱՐԴԻԿ, Լ. Տօլստօյի, թարգմ. Լ. Դանիէլեանի — 10 կ.
28) ՇԷՔՍՊԻՐ ԵՒ ԻՐ «ՀԱՄԼԷՏ» ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԱՂԲԻՒՐՆ ՈՒ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, Պետրոս Ադամեանի . . . 1 ռ. —
29) ԲՈՒՇԱՐՋԱՆ ողբացեալ Արփիար Արփիարեանի . . — 40 կ.
30) ՄԻ ՀՆՁԻՒՆԻ ՄԻ ԳԻՐ (վեվագրութիւն), Ստ. Մալխասեանցի . — 20 կ.
31) ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐ, Մուշեղ եպիսկոպոսի — 35 կ.
32) ՃՈՐՏԵՐԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ, նկարներով . — 15 կ.
33) ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ, Ե. Վ. Տէր-Մինասեանի — 25 կ.
34) ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ, թարգմ. Մ.-ի — 15 կ.
35) ՃԱՊՕՆԻԱ կամ ծագող Արեգակի երկիրը, Գ. Ի. Շրէյդէրի . — 25 կ.
36) ՄԻԼՏՕՆԻ ԿԵԱՆՔԸ եւ գրական գործունէութիւնը, Հ. Առաքելեանի . — 30 կ.
37) ԳԱԼԻԼԷՅԻ ԿԵԱՆՔԸ եւ գիտական գործունէութիւնը, Հ. Առաքելեանի — 25 կ.
38) ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆ ՀՐԱՀԱՆԳ ՀԱՆՐԱՊԱՐՏՈՒՑ, Մակ. եպ. Բարխուտարեանի — 80 կ.

Նրանք, որոնք կը դիմեն մեզ՝ պահանջելով վերոյիշեալ գրքերից 5 ռուբլուց բարձր գումարի՝ կը ստանան 25% զեղչ։ 10 ռ. բարձր գումարի պատուէր տուողներն ստանան 30% զեղչ։

«Մշակի» բաժանորդներից նրանք, որոնք վերոյիշեալ բոլոր գրքերից մի-մի օրինակ կը պահանջեն, կը ստանան 40% զեղչ։ 50—16

ՃԱՆԱՊԱՐՀԱԾԱԽՍԸ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱ։

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.